

Список використаних джерел:

1. Укрінформ. Щороку понад 1,8 мільйона українців потерпають через домашнє насильство. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2588861-soroku-ponad-18-miljona-ukrainok-poterpaut-cerez-domasne-nasilstvo.html>
2. BBC. Домашнє насильство в Україні. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46832511>
3. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 26.06.2019).
4. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства : Наказ Мінсоцполітики України, МВС України від 13.03.2019 р. № 369/180. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19> (дата звернення: 26.06.2019).
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 26.06.2019).
6. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 26.06.2019).
7. Кримінальний кодекс України : Кодекс від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.06.2019).
8. Постол О.І. Національна поліція України як суб'єкт запобігання та протидії домашньому насильству. ДВНЗ «Ужгородський Національний університет». *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. Вип. 3. С. 197. URL: http://pap.in.ua/3_2018/56.pdf

УДК 342.951:351.741

DOI <https://doi.org/10.32850/2414-4207.2019-9.25>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ, ЯКІ РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ, США, ЛИТВИ, ЛАТВІЇ ТА ЕСТОНІЇ

Солнцева Христина Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного
права та адміністративної діяльності
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна)

У статті висвітлюється міжнародний досвід поліцейської діяльності в країнах Прибалтики (європейські моделі функціонування поліцейських органів і схожість менталітетів та культурних цінностей пострадянських країн) та Сполучених Штатах Америки (додержання принципів законності, справедливості та верховенства права), аналізуються організаційні структури поліцейських органів і доцільність імплементації в українське законодавство моделей організації та функціонування поліції в зазначених країнах, а саме: формування стійкої та налагодженої системи навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку майбутніх поліцейських; тісна співпраця освітніх закладів напряму з територіальними підрозділами національної поліції

та міжнародними освітніми установами; запуск на засадах експерименту з ухваленням урядом механізму функціонування муніципальної поліції; створення міцної системи горизонтально-вертикальних відносин із різними структурними поліцейськими підрозділами; посилення контролю за діяльністю поліцейських органів – передумовою цього повинно стати активне залучення громадськості з метою налагодження співпраці та посилення контрольно-наглядових функцій за працівниками поліції з боку громади, оскільки чинне законодавство не закріплює обов'язкового залучення громадськості для контролю за поліцейською діяльністю. Тому справедливо визнати, що ця норма має декларативний характер і на практиці не реалізується; з'ясовуються основні переваги конкретних нормативних положень, що регламентують діяльність поліцейського та нормативного закріплення таких принципів поліцейської діяльності: доцільності, який визначає, що застосування поліцейських заходів повинно бути доцільним в кожному окремому випадку співрозмірності, що полягає в забезпеченні розумного балансу між інтересами поліцейського та громадян, соціальної справедливості, яким встановлюється та забезпечується високий рівень життя для всіх верств населення.

Ключові слова: поліція, міжнародний досвід, поліцейське законодавство.

SOME ISSUES OF COMPARATIVE ANALYSIS OF LEGAL ACTS REGULATING POLICE ACTIVITIES IN UKRAINE, USA, LITHUANIA, LATVIA, ESTONIA

Solntseva Khrystyna Volodymyrivna,
Candidate of Law Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Administrative Law
and Administrative Activities
(Yaroslav Mudryi
National Law University, Kharkiv, Ukraine)

The article highlights the international experience of policing in the Baltic States (European models of police functioning and the similarities of post-Soviet states' mentalities and cultural values) and the United States (adherence to the principles of law, justice and the rule of law), organizational structures of police bodies are analyzed and the expediency of implementation in Ukrainian legislation of models of organization and functioning of police in these countries, namely: formation of a stable and well-established system of educational institutions providing professional training for future police officers; close cooperation of educational institutions directly with territorial units of national police and international educational institutions; launching on the basis of an experiment with government approval of the mechanism of functioning of municipal police; creation of a strong system of horizontal-vertical relations with various structural police units, strengthening of control over the activity of police bodies – the prerequisite of this should be active involvement of the public in order to establish cooperation and strengthening of control and supervisory functions for police officers by the community, since the law is in force involvement of the public in policing, so it is fair to recognize that this rule is declarative character and in practice is not realized; the main advantages of specific regulations governing the activities of the police and the statutory consolidation of the following principles of policing are clarified: expediency, which determines that the application of police measures should be appropriate in each individual case of proportionality, which is to ensure a reasonable balance between the interests of the police and the interests of the police, a social justice system that fosters and ensures a high standard of living for all segments of the population.

Key words: police, international experience, police legislation.

Постановка проблеми. На поліцейські органи будь-якої країни покладено основний тягар щодо забезпечення правопорядку та громадської безпеки в державі, охорони прав і свобод громадян, здійснення діяльності щодо запобігання правопорушенням, боротьби зі злочинністю. Від ступеня розвитку й ефективності діяльності поліцейських органів прямо пропорційно залежить рівень життя суспільства. На превеликий жаль, поліцейська реформа, що зараз провадиться в державі, не вирішила значної кількості проблемних питань в організації діяльності правоохоронних органів, серед яких – непрофесіоналізм поліцейських, зумовлений недосконалою системою добору на посаду, перепідготовки та навчання, високий рівень корупції в лавах поліцейських, необ'єктивність під час прийняття рішень на власний розсуд, відсутність контакту із громадськістю тощо. З огляду на це вкрай необхідним убачається аналіз міжнародної законодавчої бази, яка регламентує поліцейську діяльність. Близькими до зразкових моделями для вивчення зазначеного питання вбачаються країни Прибалтики, зокрема Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Естонська Республіка та високорозвинена країна Заходу – Сполучені Штати Америки. Наміри дослідити моделі саме цих країн пов'язані, з одного боку, з їхньою наближеністю до європейської моделі функціонування поліцейських органів, з іншого – схожістю менталітетів і культурних цінностей пострадянських країн (Україна, Литва, Латвія, Естонія), а також однаковими пріоритетними напрямками розвитку, що ставить перед собою демократична країна – йдеться безпосередньо про розвиток країни на основі додержання принципів законності, справедливості та верховенства права (США).

Мета статті – на основі аналізу міжнародного досвіду організації діяльності органів поліції, моделей їх функціонування запропонувати напрями усунення наявних недоліків національного законодавства, виокремити з комплексу правових норм найоптимальніші для української правової системи з метою подальшої імплементації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання адміністративно-правового забезпечення поліцейської діяльності, використання зарубіжного досвіду як умови його вдосконалення, проблеми організації поліцейської діяльності, статусу поліцейського, удосконалення методів і форм його професійної діяльності стали предметом уваги таких науковців, як О.М. Бандурка, К.Л. Бугайчук, М.В. Фільштейн, М.В. Лошицький, М.В. Кондратьєв, О.К. Безсмертний, Р.В. Шаповал, Ю.П. Битяк, І.І. Онищук, К.Б. Левченко, О.С. Проневич, О.В. Негодченко, М.В. Корнієнко, А.Ф. Ткачук, Д.В. Швець, А.Т. Комзюк та інші.

Виклад основного матеріалу. Основним нормативним складником поліцейської діяльності в Україні виступає Закон України «Про Національну поліцію». Закріпившись в українському законодавстві в добу реформ правоохоронних і судових органів, цей Закон був покликаний поліпшити та вдосконалити чинну систему правового регулювання поліцейської діяльності. Хоча, з одного боку, реформа привнесла чимало позитивних змін, серед яких – деполітизація поліцейської діяльності, запровадження сервісної функції поліції, унормування процедур застосування спеціальних засобів [1, с. 265], з іншого – породила значну кількість неточностей і суперечностей. Наприклад, частина 3 статті 13 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) визначає такі структурні підрозділи, як кримінальна поліція, поліція охорони, патрульна поліція, поліція особливого призначення, спеціальна поліція, органи досудового розслідування, поліція особливого призначення. У цьому випадку йдеться про невизначений перелік повноважень окремих структурних підрозділів поліції [2, ст. 13]. Крім того, увагу привертає недосконала система добору на посаду поліцейського, а саме: недосконалі норми про вимоги до осіб, які виявили бажання стати поліцейськими. Стаття 49 Закону визначає, що на службу в поліції може бути при-

ійнята особа, яка є громадянином України, досягла вісімнадцятиріччя та має повну загальну середню освіту. Такі вимоги в поєднанні з піврічним проходженням професійної підготовки [3] знаходять своє виявлення у подальшому непрофесіоналізмі на службі в поліції та зниження авторитету поліцейських структур як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Окрім того, до уваги слід узяти зауваження Європи щодо поліцейської реформи в Україні: такими, що суперечать принципу рівності, європейські експерти визнали добір на службу в національну поліцію на підставі конкурсу лише для осіб молодшого складу, непропорційність застосування поліцейських заходів, а порядок застосування і використання зброї взагалі суперечить європейським стандартам доцільності та розумності [4].

З огляду на викладене вбачається нагальна потреба в удосконаленні нормативного забезпечення української поліцейської діяльності шляхом залучення до системи національного законодавства зарубіжного досвіду.

Правовою основою діяльності поліції Латвії відповідно до ст. 4 Закону Латвії «Про поліцію» є Конституція Латвійської Республіки, міжнародні договори, чинний закон, інші закони та нормативні акти Латвійської Республіки, а також рішення органів місцевого самоврядування, якщо вони не суперечать законам Латвійської Республіки [5, ст. 4]. Зазначений Закон визначає поняття поліції, під яким слід розуміти озброєний, воєнізований державний або місцевий орган влади, обов'язком якого є захист життя, здоров'я, прав і свобод особи, власності, суспільства і держави від злочинних та інших незаконних загроз [5, ст. 1]; завдання поліцейських органів, серед яких – гарантування безпеки людей і суспільства, запобігання кримінальним правопорушенням та іншим правопорушенням закону, розкриття кримінальних правопорушень і розшук осіб, які вчинили злочин, надання допомоги установам, приватним особам та об'єднанням, здійснення у межах своєї компетенції адміністративних санкцій і кримінальних покарань [5, ст. 3]; вимоги, які ставляться до осіб, що виявили бажання стати поліцейськими, – зокрема, поліцейським може стати повнолітній громадянин Латвії, який не був покараний за навмисне кримінальне правопорушення – незалежно від того, чи була скасована або погашена судимість, отримала принаймні середню освіту; для начальників поліції вимоги встановлюються на тому ж рівні, попри це, вимоги щодо освіти встановлюються на рівні вищої [5, ст. 21-21¹].

Організаційну структуру поліцейських органів становить державна поліція, поліція безпеки, міська поліція та портова поліція [5, ст. 15], а функцію загального контролю над органами поліції покладено на Кабінет Міністрів, Міністра внутрішніх справ та органи місцевого самоврядування в межах їхньої компетенції. Генеральним прокурором Латвійської Республіки та підпорядкованими йому прокурорами здійснюється нагляд за додержанням законності [5, ст. 38].

Акцентуючи увагу на міській поліції, яку ще називають поліцією самоуправління, потрібно визнати, що цей орган створюється з єдиною метою – забезпечення правопорядку на вулицях, у школах, вищих навчальних закладах, задля контролю за дотриманням адміністративних правил і розв'язання сімейних конфліктів. Серед особливостей функціонування поліції самоуправління можна виділити її фінансування виключно за місцеві кошти та відсутність у поліцейських зброї та звань. Поширена практика вступу до лав міської поліції колишніх поліцейських державної поліції [17, с. 23]. Виділяючи безпосередні переваги такої поліції, варто звернути увагу на посилений контроль над поліцейськими органами з боку громади, врахування особливостей місцевості, діяльність міської поліції з урахуванням думки і пропозицій населення.

Отже, пріоритет діяльності поліцейських органів Латвії зводиться у площину гарантій безпеки життя людини і громадянина. Збільшення ролі муніципального

управління та децентралізація призвели до появи міської (муніципальної поліції), яка підконтрольна безпосередньо органам місцевого самоврядування, існування та функціонування якої сприяє посиленню ефективності діяльності щодо забезпечення правопорядку у межах адміністративно-територіальної одиниці (району). Покладення функції контролю за органами поліції на вищий орган виконавчої влади та громадські органи, а функції нагляду за додержанням законності – на Генерального прокурора, посилює важелі тиску на поліцейських, нівелюючи у них почуття безкарності та породжуючи відповідальність перед суспільством і державою.

Історія реформування поліції Естонської Республіки починається в кінці ХХ століття. Її метою було вдосконалення чинної поліцейської системи та запровадження новітніх технологій з огляду на вихід зі складу СРСР та набуття статусу незалежності. Розглядаючи нормативний складник діяльності поліції Естонії, необхідно визнати, що в цій країні перевага надається централізованому управлінню. Попри це, принциповим для органів поліції цієї держави визнається зміна ідеології, а саме відхід від силової, що існувала за режиму СРСР, до демократичної, що відповідає сучасним міжнародним стандартам [6, с. 83].

Структуру поліції становлять установи поліції, а саме: департамент поліції, префектури поліції та загальнодержавні спеціалізовані заклади поліції, які включають у себе центральну кримінальну та охоронну поліцію [7, ст. 8]. Зазначений закон кардинально змінив напрям ідеологічної діяльності поліції, визначивши її роль і місце в системі органів влади. Діяльність естонської поліції заснована на принципах пропорційності, раціональності та гуманізму. Окремо слід наголосити на активній участі населення в боротьбі із злочинністю, зокрема, шляхом залучення до діяльності з охорони громадського порядку громадських організацій, громадян та їхніх об'єднань, а також допуску на громадських началах до діяльності служби помічників поліції [7, ст. 2].

Окрім того, слушно акцентувати на стійкій системі закладів, що займаються підготовкою майбутніх поліцейських. Повноваженнями щодо підготовки поліцейських наділені структурні підрозділи вищого прикладного навчального закладу громадської безпеки, що входить у сферу управління Міністерства внутрішніх справ [7, ст. 115].

Основними завданнями поліції є забезпечення громадського порядку, захист законних інтересів людей та організацій, здійснення заходів із припинення злочинності, здійснення досудового слідства злочинів, накладення та в межах своєї компетенції реалізація покарань [7, ст. 3].

Окремо слід виділити успішну політику превентивної діяльності поліції, вона побудована на принципі, що закріплено на офіційному вебсайті МВС Естонської Республіки у розділі «Превентивна діяльність»: «Кожне євро, продумано спрямоване на профілактику, буде для суспільства в десять разів дешевше, ніж усунення наслідків від правопорушення» [8].

Проаналізувавши деякі питання функціонування та організації поліцейської діяльності в Естонії, справедливо дійти висновку, що провідним фактором діяльності поліції тут визнається саме її ідеологія. Наприклад, перейшовши від позиції сили до позиції законного діалогу, вирішується чимало актуальних проблем, зокрема, налагоджується співпраця поліцейських органів із населенням і підіймається рівень довіри до правоохоронних органів узагалі. Розгалужена система профільних вищих навчальних закладів із тісною співпрацею з поліцейськими установами повністю викорінюють непрофесіоналізм поліцейських, а багаторівнева структура поліцейських органів дає змогу здійснювати посилений контроль за тією чи іншою сферою суспільних відносин.

Аналізуючи поліцейську діяльність у Литві, слушно зауважити на тому, що активний шлях її реформування надав достатніх підстав і можливостей до вступу в Європейський Союз. Нині з метою гарантії високого рівня безпеки і добробуту населення Республіки продовжується активна співпраця литовської поліції з правоохоронними органами іноземних країн, розробляються спільні заходи, відбувається обмін досвідом.

Досліджуючи нормативну базу, що регламентує діяльність поліції в Литві, варто звернути увагу на ключову роль Міністерства внутрішніх справ Литви та безпосередньо міністра. Призначаючись на посаду Президентом Республіки, міністр зосереджує у своїх руках такі повноваження, як подання до уряду проектів законів і постанов Уряду, що регулюють діяльність поліції, затверджує стратегічні програми поліції та контролює їх виконання, забезпечує виконання міжнародних договорів Литовської Республіки в поліцейських установах, призначає та звільняє заступника Генерального комісара за рекомендацією Генерального комісара поліції, рекомендує Генеральному комісару поліції скасувати нормативно-правові акти, прийняті ним або підвідомчими установами, якщо вони, на думку міністра, суперечать Конституції Литовської Республіки, законам, міжнародним договорам Литовської Республіки, іншим правовим актам, вносить на затвердження уряду проект Положення про відділ поліції при Міністерстві внутрішніх справ Литовської Республіки; здійснює інші повноваження, пов'язані з діяльністю поліції, передбачені законами, постановами урядів та іншими правовими актами [9, ст. 7].

Наступне після Міністра внутрішніх справ місце в системі вертикальних відносин керівництва поліції Литви посідає Генеральний комісар, який очолює управління поліцією. Генеральний комісар призначається на посаду Президентом Республіки за пропозицією Міністра внутрішніх справ та за рекомендацією Уряду. Генеральний комісар поліції підпорядковується безпосередньо Міністру внутрішніх справ і підзвітний Президенту Республіки, уповноважений визначати внутрішню структуру та робочі списки органів поліції, контролювати діяльність керованих установ, організовувати матеріально-технічне забезпечення, необхідне для діяльності органів управління, у встановленому порядку створювати територіальні, спеціалізовані поліцейські установи та установи поліцейської освіти, виконувати інші повноваження, надані йому законом та іншими правовими актами [9, ст. 12].

Система поліції включає в себе Департамент поліції при Міністерстві внутрішніх справ Литовської Республіки (Управління поліції), територіальні установи поліції, установи професійної підготовки поліції, спеціалізовані поліцейські установи [9, ст. 11].

Позитивною убачається законодавча регламентація співпраці поліцейських органів із державними, муніципальними установами, громадськістю та засобами масової інформації [9, ст. 8, ст. 9].

Підсумовуючи, варто визнати, що поліцейська система Литви характеризується системою міцних вертикальних відносин. Провідне місце в цій системі належить Міністру внутрішніх справ та Генеральному комісару поліції. Виключно на них покладено організацію та контроль за діяльністю поліцейських органів, а призначення на посаду виключно Президентом Республіки посилює контроль уже за діяльністю зазначених суб'єктів контролю. Крім того, поліцейська діяльність у Литві пронизана гласністю та публічністю, про що свідчить активна співпраця з громадськістю та засобами масової інформації.

Підбиваючи підсумки з приводу поліцейської діяльності в країнах Прибалтики, необхідно визнати, що цим країнам удалося прийти до більшої мірою досконалих моделей організації та функціонування поліцейських органів. Зазначені моделі міцно

закріпилися на міжнародній арені та стали успішним взірцем для чималої кількості країн світу, зокрема для України.

Досліджуючи адміністративно-правовий статус поліцейського в країнах Прибалтики, Р.В. Шаповал, Ю.П. Битяк та інші вчені дійшли цілком справедливої позиції, підкресливши необхідність здійснення поліцейської служби відповідно до принципів законності, гуманізму, поваги до прав людини і громадянина та з огляду на це висловили пропозиції щодо встановлення посиленого громадського контролю за поліцейськими, запровадження таких умов для працівника поліції, які не будуть штовхати їх на зловживання своїми повноваженнями, підвищення рівня соціального захисту працівника поліції [16, с. 305].

Форми та методи діяльності у Сполучених Штатах Америки характеризуються своєю власною унікальністю та ефективністю. Поліцейська система Сполучених Штатів Америки має давню історію, яка на пряму пов'язана із прийняттям Декларації Незалежності 1776 року. Початкові етапи формування та існування поліцейських органів нагадують сучасний стан поліції на Україні. Наприкінці ХІХ століття поліція зазнала політичного впливу, політики використовували посади в поліції для задоволення власних потреб. Крім того, можна було легко придбати посаду поліцейського чи просування по службі. Були відсутні будь-які стандарти набору персоналу, не було безпеки роботи, оскільки офіцерів можна було вільно найняти або звільнити. Корупцією були пронизані всі посадові особи – починаючи із найнижчих посад і закінчуючи чиновниками-високопосадовцями. Поліцейська робота протягом тривалого періоду описувалась як безнадійно неефективна [10; 11]. Ситуація кардинально змінилась на початку ХХІ століття. Таким змінам сприяли три основні події: рух поліцейського професіоналізму, сучасні технології та рух за громадянські права. Відбулась тотальна реструктуризація поліцейських управлінь, а корумпованій політиці на зміну прийшла реформа з використанням принципів наукового управління та розвитку спеціалізованих підрозділів [12].

Рисами, що притаманні сучасній поліції Сполучених Штатів Америки, виступають такі: обмежена поліцейська влада, відсутність централізованого контролю, децентралізована і фрагментарна структура [13]. Базисом для формування поліції Сполучених Штатів Америки став розвиток поліцейських органів у Великобританії.

Підготовка кадрів поліції здійснюється в навчальних закладах, які прийнято називати поліцейськими академіями. Говорячи про підготовку кадрів до Федерального бюро розслідувань (ФБР), доцільно зауважити, що систему освітніх закладів тут становлять академії та університетські факультети та коледжі, а також спеціально створені центри з підготовки кадрів для правоохоронних органів. Підготовка майбутніх правоохоронців здійснюється в умовах суворого додержання дисципліни та контролю з боку агентств, відповідальних за законність і гласність у роботі правоохоронних органів [14, с. 9]. Окрему увагу необхідно звернути на строк такої підготовки, який сягає 18 місяців. Вимогами, що ставляться до кандидатів, є американське громадянство, вік від 23 до 37 років, освітній рівень бакалавра, три роки професійного досвіду роботи, наявність дійсних водійських прав [14, с. 13].

Структура поліції Сполучених Штатів не містить національних поліцейських сил, організація поліції здійснюється на державній та місцевій основі. В країні налічується близько 500 тисяч поліцейських. Поліцейські сили включають міську поліцію, окружну поліцію, транспортну поліцію, департаменти шерифа, державну поліцію [11].

Особливістю адміністративно-правового статусу поліцейського в США є федеральні, конституційні та законодавчі акти, що регулюють поліцейську діяльність на рівні штату, а також статuti, якими регулюється діяльність поліції на місцевому

рівні. Отже, постає за можливе урахування особливостей тієї чи іншої місцевості задля вибору найоптимальнішої стратегії її діяльності поліцейського органу.

З дослідження нормативного забезпечення працівників поліції штату Іллінойс убачається створення Правління зі стандартів підготовки правоохоронних органів штату (далі – Правління), повноваженнями якого є відбір і сертифікація шкіл, обрання та реєстрація шкіл, які надають базову підготовку працівниками поліції, надання додаткової підготовки або постійної підготовки для постійних працівників поліції та офіцерів [15]. Отже, перед правлінням ставляться три основні завдання: 1) залучення кадрів до поліцейських органів; 2) забезпечення якісної підготовки поліцейських кадрів; 3) допомога під час створення навчальних закладів.

Крім зазначених, Правління має такі повноваження, як встановлення мінімальних стандартів, що стосуються підготовки працівників правоохоронних органів, надання відповідної сертифікації офіцерам, які успішно пройшли мінімальний стандарт базового навчального закладу, переглядати, затверджувати та змінювати навчальну програму для шерифів та ін. [15].

Висновки. Підсумовуючи, необхідно окреслити основні напрями і перспективи вдосконалення напрямів діяльності органів поліції в Україні з урахуванням досвіду організації і функціонування поліцейської діяльності в Сполучених Штатах Америки та країнах Прибалтики.

По-перше, вкрай необхідним є формування стійкої та налагодженої системи навчальних закладів, що здійснюють професійну підготовку майбутніх поліцейських. Доцільною є тісна співпраця освітніх закладів напряму з територіальними підрозділами національної поліції та міжнародними освітніми установами. Чинна система навчальних закладів, які здійснюють професійну підготовку поліцейських, є вичерпною та позбавлена нормативного регулювання. Врегулювання потребують питання добору викладацького складу, який буде здійснювати таку підготовку, а також конкурсних комісій, що мають своїм обов'язком перевірку вихідних знань майбутніх поліцейських після навчання. Професійна підготовка повинна проводитись з упором на виховання у майбутніх працівників правоохоронних органів почуття поваги до прав честі і гідності людини і громадянина, справедливості та відповідальності перед суспільством і державою, окремо варто наголосити на необхідності підвищення рівня вимог до осіб, що виявили бажання стати поліцейськими. Такі зміни різко збільшать професіоналізм у поліцейських лавах, а відповідно, стрімко почне підвищуватись ефективність діяльності поліцейських структур. Взірцевим прикладом у цьому питанні є досвід Сполучених Штатів Америки. Отже, у Законі України «Про Національну поліцію» необхідно закріпити такі положення:

- доповнити Закон статтею 731 «Строки професійної підготовки», яку викласти в такій редакції: «Міністерство внутрішніх справ визначає строки професійної підготовки, які не можуть бути меншими за вісімнадцять місяців»;

- частину першу статті 49 викласти в такій редакції: «На службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 23 років, які мають вищу технічну освіту або вищу освіту не нижче освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю «Право», «Правоохоронна діяльність», «Кібербезпека», «Інженерія програмного забезпечення», «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», «Комп'ютерна інженерія», «Системний аналіз і захист інформації», мають стаж роботи в галузі права не менш як два роки, незалежно від раси, кольору шкіри... »;

- частину першу статті 76 викласти в такій редакції: «Поліцейські, які мають спеціальні звання молодшого складу поліції, перебувають на службі до досягнення ними 40-річного віку».

Питання щодо нормативного забезпечення освітніх закладів повинне бути врегульовано на рівні підзаконних актів, серед яких провідним повинен стати Наказ Міністра внутрішніх справ «Про затвердження положення про систему вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання та установ (закладів) Національної поліції, що діють для забезпечення організації спеціальної підготовки поліцейських», у якому буде визначено місце і роль зазначених закладів у системі закладів вищої освіти, встановлюватися порядок формування і вимоги до навчальних працівників, принципи, на основі яких буде здійснюватися професійна підготовка і навчання поліцейських.

По-друге, доцільним убачається запуск на засадах експерименту з ухваленням урядом механізму функціонування муніципальної поліції. Закріпившись як загальноприйнятний орган на міжнародній арені, муніципальна поліція довела свою ефективність і починає стрімко набирати популярності в більшості демократичних країн світу. Залучення цього органу у правову систему України виправдовуються стрімкими процесами децентралізації та курсом на євроінтеграцію. Наприклад, з огляду на досвід Литовської та Латвійської Республік, у яких муніципальна поліція не тільки закріпилася на рівні національного законодавства, що регламентує поліцейську діяльність, а й показує високі показники своєї ефективності, доречно закріпити в системі української поліції муніципальний поліцейський орган із детальною регламентацією його діяльності. Для реалізації цього положення необхідно внести зміни і частину першу статті 13 Закону України «Про Національну поліцію» та доповнити її пунктом 3 – «Муніципальні органи поліції».

По-третє, нагальним є вдосконалення нормативного забезпечення, а саме: вдосконалення нормативних актів, що регламентують поліцейську діяльність, серед яких переважне місце посідає Закон України «Про Національну поліцію», норми якого безпосередньо стосуються адміністративно-правового статусу поліцейського. У цьому аспекті доцільно використати досвід Естонської та Латвійської Республік і закріпити в розділі другому Закону України «Про Національну поліцію», окрім наявних, такі принципи поліцейської діяльності: доцільності, який визначає, що застосування поліцейських заходів повинно бути доцільним в кожному окремому випадку співрозмірності, що полягає в забезпеченні розумного балансу між інтересами поліцейського та громадян, соціальної справедливості, яким встановлюється та забезпечується високий рівень життя для всіх верств населення.

По-четверте, необхідними є створення міцної системи горизонтально-вертикальних відносин із різними структурними поліцейськими підрозділами, посилення контролю за діяльністю поліцейських органів – передумовою цього повинно стати активне залучення громадськості з метою налагодження співпраці та посилення контрольно-наглядових функцій за працівниками поліції з боку громади, оскільки чинне законодавство не закріплює обов'язкового залучення громадськості для контролю за поліцейською діяльністю. Тому справедливо визнати, що ця норма має декларативний характер і на практиці не реалізується. Ця проблема може бути вирішена шляхом залучення досвіду Литовської Республіки, у законодавстві якої взаємодії громадськості з поліцією приділяється особлива увага. Отже, доцільним є внесення змін до восьмого розділу Закону України «Про Національну поліцію», а саме у статтю 90, яку викласти в такій редакції: «Контроль за діяльністю поліції здійснюється шляхом обов'язкового залучення фахових представників громадськості, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти «Магістр» зі спеціальності «Право», «Правоохоронна діяльність» або науковий ступінь кандидата чи доктора юридичних наук ...».

Список використаних джерел:

1. Солнцева Х.В. Поняття «поліцейська діяльність» в Україні та США. Право та інновації. 2016. № 1. С. 264–269. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apir_2016_1_41. (дата звернення: 10.07.2019).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
3. Сайт «Академія патрульної поліції». URL: <http://my.patrol.police.gov.ua/index.php/academy/> (дата звернення: 10.07.2019).
4. Банчук О. Закон про поліцію: 29 зауважень з боку Європи. *Європейська правда*. URL: http://www.euointegration.com.ua/articles/2015/09/22/7038450/view_print/ (дата звернення: 10.07.2019).
5. Par policiju (Про поліцію) : Закон Латвії LATVIJAS REPUBLIKAS LIKUMS від 4 червня 1991 р. URL: <https://likumi.lv/doc.php?id=67957> (дата звернення: 13.07.2019).
6. Солнцева Х.В. Деякі питання адміністративно-правового статусу органів поліції Естонської Республіки. *Право та інновації*. 2017. № 4. С. 82–88.
7. О полиции : Закон Эстонской Республики от 20 сентября 1990 г. URL: http://estonia.news-city.info/docs/systemsf/dok_iersui.htm (дата звернення: 15.07.2019).
8. Ministry of the Interior of the Republic of Estonia. *Prevention*. URL: <https://www.siseministerium.ee/en/internal-security/prevention> (дата звернення: 15.07.2019).
9. Lietuvos Respublikos Policijos Veiklos Įstatymas (Про діяльність литовської поліції : Закон Литовської Республіки від 17 жовтня 2000 р. № VIII-2048. URL: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpraieska.forma_1 (дата звернення: 15.07.2019).
10. Police: history policing nineteenth-century America the political era: Law library – American law and legal information. URL: <https://law.jrank.org/pages/1642/Police-History-Policing-nineteenth-century-America-political-era.html> (дата звернення: 20.07.2019).
11. Police: history policing twentieth-century America the reform era: Law library – American law and legal information. URL: <https://law.jrank.org/pages/1643/Police-History-Policing-twentieth-century-America-reform-era.html> (дата звернення: 20.07.2019).
12. Police: History “Modern” Policing In America: Law library – American Law and Legal Information. URL: <https://law.jrank.org/pages/1641/Police-History--Modern-policing-in-America.html> (дата звернення: 20.07.2019).
13. The Police Structure and Organization. URL: <https://www.justlanded.com/english/United-States/Articles/Culture/The-police> (дата звернення: 20.07.2019).
14. Бугайчук К.Л., Гончаренко І.Б., Михайлова Ю.О. Закордонний досвід підготовки кадрів для сил сектору безпеки та можливості його використання в Україні : наук-метод. рек. Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 120 с.
15. Local government (50 ILCS 705/): Illinois Police Training Act. URL: <http://www.ilga.gov/legislation/ilcs/ilcs3.asp?ActID=731&Cha> (дата звернення: 21.07.2019).
16. Shapoval, Roman et al. Problematic Issues of the Administrative and Legal Status of the Police in the Baltic States (Lithuania, Latvia, Estonia). *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2018. Vol. IX. No. 1 (31). P. 295–306. DOI: 10.14505/jarle.v9.1(31).35. URL: <http://journals.aserspublishing.eu/jarle/index> (дата звернення: 22.07.2019).
17. Ткачук А.Ф. Латвія: довга дорога реформ: робочі записки. ІКЦ: Легальний статус. 2015. 56 с. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/InformationalBrochureLatvia.pdf> (дата звернення: 22.07.2019).